

Margit Mutso: Tallinn on omanikuna teinud kõik selleks, et linnahall lagunek

Linnahalli hoidmiseks pole leitud 30 aastat raha ning Tallinn on omanikuna teinud kõik selleks, et linnahall kiiresti lagunek, nentis Margit Mutso kultuurikommentaaris.

Eesti viimase kuu kirgikütvaim arhitektuuriteema on uus visioon linnahalli alale. Avalikkuse ette jõudis nägemus, milline võiks kesklinna mereäär tulevikus välja näha: rohkelt haljastust, veesilmad, jalgteed, kunstikeskus, raamatukogu, pingid, platsid, paviljonid, ühistransport, jahisadam, elamud, mille esimene korrus on kutsuvalt avatud äridega. Ja linnahall, kontserdipaiga ning avatud katusemaastikuga, kus on mõnus merd ja päikeseloojangut nautida. Kõlab hästi, ainult et see linnahall ei ole see linnahall, mis praegu merepiiril seisab – 20. sajandi muinsuskaitsealune tähtteos. Ei, see on täitsa uus, moodne ehitis!

Kuhu kadus aga Tallinna võimas korduvalt auhinnatud esimene megastruktuur, mis 1980. aastal avas pisikese sopi kesklinnas seni kättesaamatule merele? See, mille küllastamiseks on ukse taga siiani järjekord, mida arhitektuurihuvilised tulevad üle ilma kaema ning mille pärast isegi Hollywoodist ei peetud paljude kohale lennata? Paraku see ehitis uude visiooni ei sobi.

Visioone võib luua igasuguseid. Mäletan üht sellist, kus "koleda linnahalli" asemele rootsi arhitektid "ilusad kortermajad" tegid. See lükati loomulikult kähku sahtlisse – kui oma ala eksperdid on hoone muinsusväärtuslikuks tunnistanud, siis ei oma tähtsust, et mõni arendaja selle väärtust ei mõista.

Seekordse visiooni autor ei ole aga erasektor, ei – selle taga on Tallinna strateegiakeskuse juures töötav ruumiloome kompetentsikeskus. Aukartust äratava nime taga on üle kümne spetsialisti, kes läbi linnakantsleri alluvad mitte planeerimisametile vaid otse linnapeale. Seega visioon linnahalli kaotamiseks koostati linnapea, kui mitte ettepanekul, siis vähemalt täiel teadmisel. Mihhail Kõlvart on öelnud, et ega see visioon ei tähenda, et linnahalli kohe lammutama hakatakse, aga kuna hoone on kehvas seisus, tuleb ruttu midagi ette võtta. Ja nii

kultuur.err.ee

Estonia teater

siis võetigi ette visioon, mis tülika maja ära kaotab. Teisi visioone, juhul kui need kuskil ka peaks olema, tutvustatud ei ole.

Ruumiloome kompetentsikeskuse kodulehelt võib lugeda, et keskus usub koosloomelitesse protsessidesse ja teeb koostööd erialaliitude ja teiste organisatsioonidega. Kummalisel kombel tuli aga see visioon täieliku üllatusena kõigile teistele asjaosalistele – muinsuskaitsejatele, arhitektide liidule ja isegi linnaplaneerimise ametile ning linnaplaneerimise eest vastutavale abilinnapeale. Idee muinsuskaitsealuse hoone lammutamiseks vormistati väidetavalt kahe aasta jooksul täielikus kabinetivaikuses, salaja.

Miks? Sellele keegi selget vastust ei anna. Arvata võib, et nii muinsuskaitse kui arhitektide liidu esindajad oleks visiooniloojatele kohe meelde tuletanud, et linnahall on kaitse all ja seni kui on säilinud mälestise tunnused, keegi teda sealt ära võtta ei saa ning pole mõtet raha tuulde loopida.

Nüüd on aga kaks aastat maksumaksja raha kulutatud selleks, et teha säravaid rohe-siniseid 3D-pilte ja animatsiooni eesmärgiga tõestada kui suurepäraseid võimalused tekivad kui vana linnahalli ees ei ole. Kuidas peale linnahalli lammutamist lõpuks ometi kesklinn "päriselt" merele avaneb, siia kõik vajalikud kultuuriehitised mahuvad ja rohepealinn järjest rohelisemaks muutub.

Uskumatu, aga jutt käib ehitisest, mis 1980. aastal murdis mereni läbi okastraadistatud Tallinna ranna-ala, mis on nii avatud maastikmaja kui üks hoone üldse olla saab. Ja nüüd, kui terve rannik on vene sõjaväe ikke alt vaba, takistab see Tallinna avamist merele – kostub päris arulagedalt. Lausa piinlikult! Sinna juurde veel kirjeldus, kuidas linnahalli kõrvale, linnale kuuluvale maale visioneeritud kuuekorruselised elamukvartalid mõnusalt inimesi mere äärde suunavad...

Triin Talk meenutab viimases Sirbis, et need elumajad on tegelikult sinna planeeringuga kinnitatud juba 2017 aastal. Linna esindaja veenis tookord muinsuskaitsekomisjoni planeeringut heaks kiitma lubadusega, et magusate arenduskruntide müügist saadud rahaga tehakse linnahall korda. Komisjon, kes linnahalli ümber pigem avarust nägi, nõustus selle kompromissvariandiga.

Linnahallile pole kasutajat, väidavad linnavisionäärid. Kui pole kasutajat, siis milleks meile uus linnahall? Uus kontserdimaja, raamatukogu? Väide, et linnahalli ruumid selleks ei sobi, on oletuslik – keegi pole neid funktsioone siia proovinudki. Ja kui mõni neist tõesti siia ei sobi, leidub mere ääres veel kohti, kuhu neid teha, ilma et selleks peaks lammutama oma aja kõige väärtuslikuma hoone.

Linnahalli hoidmiseks pole leitud 30 aastat raha, linn omanikuna on teinud kõik, et see ehitis kiiresti laguneks, aga kõigi kiuste on ta alles ja oluliselt paremas korras kui näiteks vesilennukite angaarid, mis lootusetust seisust edukalt uuele elule toodi. Kui linnahallile täna funktsiooni tõesti ei leita, siis võib ju ta konserveerida ja jätta tulevastele põlvedele, kes nõukogude perioodi ehitussaavutusi pikemalt distantsilt vaatavad.

Olen veendunud, et kui viimasest okupatsiooniperioodist tuleks valida vaid üks säilitatav ehitis, siis oleks just linnahall see, mis seda tingimusteta väärrib. Nõustun 100 protsenti kolleeg Siiri Vallneriga, kes ütleb viimasel Ekspressis, et ta ei vahetaks isegi linnahalli varemeid Oslo ooperiteatri koopia vastu.

Viis kuidas riik ja linn omi ideid täna läbi suruvad on aga tõsiselt mõtlemapanev: kultuurikomisjon eraldab raha Estonia juurdeehitusele, mis peaks kerkima muinsuskaitseadust rikkudes võõrale maale, linn aga kavandab salaja kõiki eksperthinnanguid eirates maha võtta muinsuskaitsealuse linnahalli. Teeb murelikuks.

Ja lõpuks, lugupeetud kolleegid, ruumiloome eksperdid, selline klantsitud rohepeetusvisioon paneb teie eksperttaseme kõvasti küsimärgi alla! Rohepealinna visioneerijatele ei saa olla võõrad tänased jätkusuutlikud arengusuunad, mille eesmärk on eelkõige taaskasutada olemasolevat ehitussubstantsi, seda renoveerida, taasväärtustada ja säilitada linna mitmekihilisus, mitte lammutada ja ehitada uut. Kõnealune petlikult päikesesillerdav visioon on sisuliselt sellega täielikus vastuolus.

Paratamatult tekib reingililik küsimus: kellele on see kasulik?

Toimetaja:

Karmen Rebane

